

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Riigikohus
info@riigikohus.ee

Teie 30.09.2026 nr 5-24-5

Meie 22.10.2026 nr 10-3/7107

Kohtunõude täitmine asjas 5-24-5

Käesolevaga esitame vastused Riigikohtu järgmistele küsimustele:

1. Kui hinnata Euroopa Parlamendi valimistel kandideerimiseks kehtestatud kautsjoni põhiseaduspärasust, siis millistele põhiseaduse sätetele vastavust tuleks kontrollida, võttes arvesse Euroopa Kohtu otsuses väljendatud seisukohti ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja Euroopa Liidu lepingu artiklis 10 sätestatut?

Riigikohus on varasemalt korduvalt käsitlenud kautsjoni põhiseaduspärasuse küsimust passiivse valimisõiguse piiranguna nii Riigikogu valimise seaduses kui ka EPVS-s. Asjakohased lahendid on näiteks järgmised: RKPJKo 27.01.2003, 3-4-1-3-03; RKPJKo 12.04.2019, 5-19-27/2 ning RKPJKo 3.05.2019, 5-19-30.

Leiame, et ka käesolevas kohtuasjas saab piirduda nende põhiseaduse sätete vastavuse kontrolliga, mida on kohus hinnanud varasemates menetlustes.

2. Kas Euroopa Kohtu otsuse p-i 79, võttes arvesse Euroopa Kohtu järeldust otsuse p-s 86, tuleb mõista nii, et juhul, kui Euroopa Parlamendi ja Riigikogu valimiste erisusi analüüsides ilmneb, et kehtestatud kautsjonite erinevus on põhjendatud, võib EPVS § 29 lg-s 5 sätestatud kautsjoni suurust pidada proportsionaalseks Euroopa Liidu õiguse tähenduses?

Teoreetiliselt on vastus küsimusele jaatav, kuna EL õiguse ülimuslikkuse loogika kohaselt ei vasta Euroopa Kohus küsimusele, kas norm on kooskõlas Eesti põhiseadusega, vaid kas norm on kooskõlas EL õigusega. Käesoleval juhul leidiski Euroopa Kohus, et norm on vastuolus Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja Euroopa Liidu lepinguga.

Seega jah teoreetiliselt saaks Riigikohus olukorras, kus norm on loodud üksnes EL õiguse rakendamiseks ja Euroopa Kohus on selle EL õigusega vastuolus olevaks tunnistanud, siiski otsustada, et norm on formaalselt põhiseadusega kooskõlas. Kuid praktikas oleks käesoleval juhul ja arvestades kohtuasja sisu, sellel vähe iseseisvat õiguslikku mõju. Normi ei saaks lõppkokkuvõttes kasutada selle ainsas kohaldamisvaldkonnas, milleks on just liidu õiguse kohaldamiseks vastu võetud Euroopa parlamendi valimisi reguleerivad siseriiklikud sätted.

3. Kui Riigikohus peaks leidma, et kautsjoni suurus ja selle tagasimaksmise kord, nagu see on kehtestatud EPVS § 29 lg-s 5 ja §-s 77, on Euroopa Liidu õiguse ja/või põhiseadusega vastuolus, siis milline oleks praeguses asjas Euroopa Liidu õiguse ja/või põhiseadusega kooskõlas olev lahendus, võttes arvesse, et seadusandjal on võimalik kehtestada erinevaid kandideerimiskünniseid ning on otsustanud kautsjoni kasuks?

Käesoleval ajal ei ole meie teada seadusandja poolt toimunud arutelusid selle üle, kuidas muuta kandideerimise tingimusi, sh kuidas muuta kautsjoni suurust ja/või selle tagasimaksmise korda. Kui

vastavad arutelud toimuvad, siis kindlasti võiks need lisaks kautsjoni suuruse küsimusele hõlmata ka alternatiivseid võimalusi kandideerimise tõsiseltvõetavuse kinnitamiseks, näiteks teatud hulga toetusallkirjade kogumist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Mariko Jõeorg-Jurtšenko 5380 7932
Mariko.Joeorg-Jurtsenko@justdigi.ee